O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
INNOVATSION RIVOJLANISH VAZIRLIGI

TOSHKENT VILOYATI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“YANGI O‘ZBEKISTONDA PEDAGOGIK TA’LIM INNOVATSION KLASTERINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI” MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

(20-21 MAY)

1-QISM

CHIRCHIQ – 2022

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA’LIM VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI INNOVATSION RIVOJLANISH VAZIRLIGI
TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

“YANGI O‘ZBEKISTONDA PEDAGOGIK TA’LIM INNOVATSION KLASTERINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI” MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLARI

МИНИСТЕРСТВО ВЫСШЕГО И СРЕДНЕГО СПЕЦИАЛЬНОГО
ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
МИНИСТЕРСТВО ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ
РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН
ЧИРЧИКСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ИНСТИТУТ
ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ

МАТЕРИАЛЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ «ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ИННОВАЦИОННОГО КЛАСТЕРА»

MINISTRY OF HIGHER AND SECONDARY SPECIALIZED
EDUCATION OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN
MINISTRY OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN
CHIRCHIK STATE PEDAGOGICAL INSTITUTE OF TASHKENT REGION

MATERIALS OF THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE ON THE THEME OF "PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATIVE CLUSTER OF PEDAGOGICAL EDUCATION IN NEW UZBEKISTAN"

VOLUME 1

May 20.21, 2022

CHIRCHIK CITY

2.Сластенин, В.А. Личностный потенциал учителя / В.А. Сластенин // Подготовка учителя начальных классов и творческой педагогической деятельности.- М., 1993

3. Торхова, А.В. Теоретико-методические основы развития индивидуального стиля профессиональной деятельности будущего учителя: монография / А.В. Торхова; Москов. гос. открытый пед. ун-т им. М.А. Шолохова. - М., 2005. - 228 с.

4. Холодная, М.А. Педагогическая психология / М.А. Холодная. - М., 2002.

5. Хрисанова, Е.Г. Компетентностный подход в подготовке современного

учителя / Е.Г. Хрисанова // Формирование личности учителя в условияхрегионально-национального образования: сб. науч. ст. - Чебоксары: ЧГПУ им. И.Я. Яковлева, 2008. - Вып. 3. - С. 222 - 227.

6. Шадриков, В.Д. Новая модель специалиста: инновационная подготовка и компетентностный подход / В.Д. Шадриков // Высшее образование сегодня.№8. 2004

ТАЪЛИМ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШДА ЛОЙИҲА ФАОЛИЯТИ ВА ЎҚУВЧИ ҚОБИЛИЯТИНИНГ УЙҒУНЛИГИ

Абдиримова Интизор Камиловна
Чирчиқ давлат педагогика институти катта ўқитувчиси

Ҳозирги кунда бутун дунё бўйлаб ҳар бир соҳада глобаллашув ва интеграция жараёнлари олиб борилмоқда. Юртимизда ҳам янгиланишлар ва туб ўзгаришлар инсоният ҳаётида ўз аксини кўрсатмоқда. Шу қаторда таълим ҳам давлат сиёсатининг устувор соҳасига айланди ва ушбу соҳада таълимни янгича инновацион ғоялар асосида ривожлантириш бўйича ислоҳотлар амалга оширила бошланди. Мустақил Ўзбекистоннинг равнақи учун олиб борилаётган иқтисодий-ижтимоий, маданий-маънавий соҳалардаги кенг кўламли ишлар, Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонунининг барча бўғинларини ташкилий ва мазмуний жиҳатдан қайта кўриб чиқишни тақазо этди ва бу борада талайгина ишлар амалга оширилди.

Ўзбекистон Республикасининг «Таълим тўғрисида»ги Қонунида таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий принциплари белгиланди.

Президентимиз Фармони билан қабул қилинган “2017-2021- йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича ҳаракатлар стратегияси” да умумий ўрта таълим сифатини тубдан ошириш, бўйича муҳим вазифалар белгилаб берилган. Қарор ва фармонлар ижросини таъминлаш ҳар бир педагог олдидаги масъулият ҳисобланади. Шундай экан, таълим тизимига ҳам янгича инновацион ёндашувни, таълим, фан ва ишлаб чиқариш ўртасидаги интеграция жараёнларини янада тезлаштириш масаласи устивор вазифа бўлиб, янгича нновацияларни таълим жараёнига татбиқ этиш долзарб масалалар қаторидан жой олди. Бунда асосан ўқув жараёнида анъанавий таълим механизмидан воз кечишга, таълим

олувчиларнинг ташаббускорлигини рағбатлантиришга қаратилган ахборот технологияларидан фойдаланган ҳолда ўзаро ҳамкорликда ўрганиш имконини берувчи, ўқувчини шахс бўлиб шаклланишига ёрдам берадиган лойиҳалаш фаолиятини татбиқ этиш шубҳасиз самарадор устунликка эгадир. Бугунги кунда бутун дунёда бўлгани каби Ўзбекистонда ҳам лойиҳавий таълимга қизиқиш тобора ортиб бормоқда. Бу соҳадаги илмий изланишлар шуни кўрсатмоқдаки, айнан лойиҳавий таълим ўқув, ташкилий-бошқарув, бунёдкорлик, изланувчанлик хусусиятларига эга бўлган ўқувчи шахсини шакллантириш муаммосига янгича ёндошиш имконини беради. Анъанавий тарзда “лойиҳа” - ишлаб чиқариш, технология билан боғлик атама ҳисобланади. Бироқ бошқа техник атамалар сингари бу сўз олдинига педагогик амалиёт кейинчалик назарий фаолиятда маълум бир педагогик маъно ва тушунчага эга атама сифатида қабул қилинди.

А.Михайловский қадимги юнон маданияти саҳифаларида бу тушунчанинг келиб чиқиш илдизларини таҳлил қилар экан, унинг “тўсиқ, савол, топшириқ” маъноларида қўлланилганлигини келтириб ўтади. Сўзларнинг ўзаро боғлиқлиги муқаррарлиги ҳақида тўхталар экан, у шундай таъкидлайди: ҳаракатланаётган инсоннинг олдидаги ҳар қандай тўсиқ уни бир зум тўҳтаб туришга, фикр юритишга ва қарор қабул қилишга ундайди. Ҳаётда ҳам, инсон тафаккурида ҳам тўсиқлар, мураккабликлар инсоннинг ички кучларини уйғотади, уларни намойиш қилишга ундайди.[2: 32]

Ўқувчи кўзлаган мақсадига эришмоқи учун унда, албатта, қобилият ҳам бўлиши керак. Республикамиз мустакилликка эришгандан кейин ёшлардаги қобилият ва истеъдоднинг ривожланиши учун кенг имкониятлар очилди.

Қобилият шахс фаолиятини муваффқиятли амалга ошириш ҳисобланиб, зарур билим, кўникма ва малакаларни эгаллашда юзага чиқувчи индивидуал – психологик хусусиятдир. Қобилиятни индивидуал – психологик хусусият деб талқин қилар эканмиз, у бир одамнинг бошқа бир одамдан фарқ қиладиган белгиларини намоён этади. Инсон қобилиятини ривожлантиришнинг муҳим омили қандайдир соҳага бўлган қизиқишлари бўлиб, бу қизикишлар ана шу турдаги фаолият билан касбий фаолият дражасига етади.

“Ўқувчиларнинг лойиҳа қобилияти”нинг моҳиятини кўриб чиқиш жараёнида, Ж.Равеннинг изланишларига назар ташлаймиз. Тадқиқотда белгиланишича, мактабнинг асосий вазифаси ўқувчиларнинг қобилияти ва билимдонлигини юзага чиқариш ва ривожлантиришга кўмаклашишдан иборат. [3: 144]

Таълим жараёни инсоннинг интелектуал, ижтимоий ва маънавий дунёси бўлиб, ўзида баркамоллик қиёфасини акс эттириш саналади. Замонавий педагогикада “Қобилият” тушунчасининг моҳиятига тўхталиб ўтадиган бўлсак, Қомусларда “Қобилият” (“компетенция”) (лотинчада мос келмоқ, иқтидор, қобилият) тушунчаси 2 хил маънони англатиши кўрсатилади:

1) ташқи омилларнинг шахснинг табиатига таъсири натижасида шаклланадиган хусусият маъносида;

2) шахснинг маълум бир соҳадаги билим ва тажрибалари йиғиндиси маъносида.

Қобилият бу маълум соҳада самарали қарорлар қабул қилиш имконини берувчи билимлар йиғиндисидир. Шахснинг намоён бўлишида фақат билим олиш жараёнини назарда тутиш билан кифояланмасдан, балки бошқа хусусиятларига ҳам эътибор қаратилади. Масалан: ўз-ўзини бошқариш, ҳиссийлик ва бошқалар. Қобилият-бу вазиятни тўлақонли англай олишгина эмас, балки муаммони ечимига қодир бўлмоқдир (билим+кўникма). [4: 160]

В.А.Сластенин, И.Ф.Исаев, А.И.Мищенко, Е.Н.Шияновлар қобилиятни инсоннинг амалий ва назарий билимларни муштарак эгаллаган ҳолда тўлаконли фаолият юритишга тайёргарлик ҳолати деб таърифлашади. [5: 512]

Иқтидор ва қобилиятга ўқитиш орқали эришилган билим, тажриба, қадриятлар, қизиқишлар йиғиндиси. Ушбу тушунчалар инсон фаолиятининг шаклларига кўра сиёсий, иқтисодий, ахборот, маданият ва санъат, ижтимоий турларга бўлинади. [6: 86]

Мавжуд қараш ва фикрларга асосланган ҳолда қобилият тушунчаси ҳақида қуйидаги хулосалар чиқариш мумкин: Инсон қобилиятини кўрсатувчи асосий белги бу - унинг ўз фаоляити давомида муҳим масалаларни туғри ечишида намоён бўлади. Юқоридаги муаллифларнинг илмий изланишларини таҳлил қилар эканмиз, биз ўқувчининг таълим олиш жараёнини самарали ташкил этишда лойиҳа фаолияти ва уни амалга ошириш билан боғлик чора-тадбирлар етакчи ўрин эгаллашига амин бўламиз. Ҳар қандай лойиҳа унинг иштирокчиларининг шахсий қизиқишларидан келиб чиқади ва табиийки уларнинг фаоллигини оширади. Лойиҳада иштирок этиш ўқувчига мустақил ўз устида ишлаш орқали ўз-ўзини ўқитиш ва билимларини ошириш имконини яратади ва ўз меҳнатининг маҳсулини баҳолашни ўргатади. Демак, таълим самарадорлигини ошириш ва ўқувчиларнинг лойиҳаш фаолиятида ўқувчи билими билан бирга қобилияти ҳам муҳим ўрин эгаллайди.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз, -Т.: Ўзбекистон, 2016.

2. Щербо И. Второе пришествие метода проектов // Директор школы. 2003. №3. – С. 25-32.

3. Равен Дж. Педагогическое тестирование: проблемы, заблуждения, перспективы; пер. с англ. М. : Когнито-Центр, 1999. 144 с.

4. Чошанов МЛ. Гибкая технология проблемно-модульного обучения: метод, пособие. М.: Народное образование, 1996. 160 с.

5. Педагогика: учеб. пособие для студентов пед. учеб. заведений / В.А. Сластенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. М.: Школа-Пресс, 1997.512 с.

6. Кальней В.А., Шишов СЕ. Технология мониторинга качества образования в системе «учитель — ученик». М.: ПОРФ, 1999. 86 с.

7. Khodjamkulov, U., Botirova, S., Shofkorov, A., & Abdirimova, I. (2020). Bases of Organizing Cooperation between Educational Institutions through

МУНДАРИЖА:

I ШЎЪБА. ТАЪЛИМДА УЗВИЙЛИК ВА УЗЛУКСИЗЛИК: ИННОВАЦИЯ ВА ИНТЕГРАЦИЯ

Мухамедов Г.И. Педагогик таълим кластери: Чирчиқ тажрибаси 6
Ибраимов Х. И. Таълимда интеграция –интеллектуал тараққиёт омили сифатида 12
Сафарова Р. Г. Таълим-тарбия жараёнини маданиятшунослик ёндашуви асосида ташкил этиш инновацион педагогик ҳодиса сифатида 14
Эргашов С., Рахматулаева М.Д. Ландшафты крупных впадины и долин юга-западного тенир-тоо и его изменение (на примере ферганской впадины) .17
Ыскак Бегман, Дарибаева М. Д. Значение общей учебной гибкости и навыков в развитии языка младших школьников 23
Мардонов Ш.Қ. Малакасини оширишда субъект-объект муносабатлари 26
Усаров Ж.Э. Педагогик таълим инновацион кластерининг педагогик асослари31
Mardonov Sh.Q., Toshtemirova S.A. ....Klaster tizimida “kasbga yo‘naltirish diagnostikasi”ni tashkil qilishning integrativ asoslari 35
Абдуллаева Ш.А. Развитие образовательных компетенций студентов на основе стриминговых технологий...40
Мўминова Л.Р., Аҳмедова З.М. Кичик мактаб ёшидаги ўқувчиларнинг ёзувни эгаллашда тасвирий фаолиятни ўрни хақида замонвий қарашлар 44
Qurbonov M., Sattorova D.Yu. Ta’lim jarayonini zamonaviy akt yordamida rivojlantirishning o’ziga xos xususiyatlari 48
Худойқулов Х. Ж. Инсоннинг маънавий қиёфаси ва мулоқот маданияти 50
Йўлчиева М. Мақомлар эволюцияси..56
Эркабоева Н. Ш. Бўлажак дефектологларда толерантликни ривожлантиришнинг назарий асослари 58
Халилова Ш. Т. Интеграция управления инновациями в систему образования60
Divanova M.S. Boshlang’ich sinf o’quvchilarini o’qitishda raqamli texnologiyalarning ayrim jihatlari...64
Boboxo’jayeva L.G., Begzatova Sh.P., Tadjibayev I.U. Mustaqil ish - zamonaviy kasbiy ta’limning asosi 66
Абдуллаев А.А. Қадимий тарбия тизимида халқ ўйинлари шахсни шакллантириш воситаси сифатида...68
Абдувалиева Д. Н. Бўлажак ўқитувчиларнинг ижодий компетентлиги ва уни аниқлашнинг мезон ва даражалари 70
Абдиримова И. К. Таълим самарадорлигини оширишда лойиҳа фаолияти ва ўқувчи қобилиятининг уйғунлиги 74
Alimbayeva S. Maktabgacha ta’lim tashkilot rahbarlarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish 77
Абдулхаликова Н.Р., Салямов Ю. Р., Фуркатов С. Ф.Инновационные методики в преподавании темы: «эквипотенциальные поверхности в электростатических и гравитационных полях» (обзор - исследование) 80